

Dosarul nr. 2ra-1879/21
2-18208852-01-2ra-24112021

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani (jud. E. Cojocari)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Anton, A. Pahopol, O. Cojocaru)

DECIZIE

15 iunie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Maria Ghervas
Nina Vascan
Victor Burduh
Aliona Miron
Mariana Pitic

examinând recursul declarat de Natalia Botnari, reprezentată de avocatul Mihail Eșanu,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Natalia Botnari împotriva lui Eugeniu Pavalachi cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere, penalității, cheltuielilor de judecată și cererea reconvențională depusă de Eugeniu Pavalachi împotriva Nataliei Botnari cu privire la constatarea nulității contractului de împrumut,

împotriva deciziei din 29 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul declarat de Eugeniu Pavalachi și a fost casată hotărârea din 22 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, fiind pronunțată o hotărâre nouă,

constată:

La data de 14 decembrie 2018, Natalia Botnari a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Eugeniu Pavalachi cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere, penalității și cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că la 10 ianuarie 2018, a încheiat cu Eugeniu Pavalachi un contract de împrumut, prin care i-a acordat ultimului cu împrumut suma de 2825 de euro, pe un termen de o zi, până la data de 11 ianuarie 2018. La moment, datoria pârâtului conform contractului constituie suma de 2025 de euro.

A invocat că dobânda de întârziere calculată în conformitate cu prevederile art. 619 din Codul civil în coroborare cu art. 585 din Codul civil, constituie 270,88 de euro pentru perioada 12 ianuarie 2018 – 23 noiembrie 2018.

Totodată, conform prevederilor pct. 8 din contractul de împrumut din 10 ianuarie 2018, în cazul în care împrumutatul nu achită suma datorată împrumutătorului în termen, împrumutatul va achita penalități de întârziere în mărime de 0,5 % din suma datorată pentru fiecare zi de întârziere. Astfel, penalitatea pentru neachitare constituie suma de 1823,40 de euro ($2025 \times 0,5\% \times 180$ de zile).

Reclamanta a menționat că la 17 septembrie 2018, a expediat în adresa pârâtului somația privind restituirea sumei datorate în termen de 5 zile calendaristice, însă, nu a primit de la ultimul niciun răspuns.

Natalia Botnari a solicitat încasarea din contul lui Eugeniu Pavalachi în beneficiul său a sumei de 2025 de euro cu titlu de datorie, 270,88 de euro – dobândă de întârziere, 1823,40 de euro – penalitate, 2420,34 de lei – taxă de stat și 9200 de lei – cheltuieli de asistență juridică.

La data de 18 ianuarie 2019, Eugeniu Pavalachi a înaintat acțiune reconvențională împotriva Nataliei Botnari cu privire la constatarea nulității contractului de împrumut.

În motivarea acțiunii reconvenționale a indicat că la data de 10 ianuarie 2018, pe str. Alba Iulia 75/18, mun. Chișinău, unde se află o parcare de vânzări auto, a procurat un automobil. La procurarea automobilului a semnat un contract de împrumut, pe termen de 1 zi, cu Natalia Botnari, pe care nu a văzut-o niciodată, care nu a fost prezentă la semnarea contractului și care nu i-a transmis niciun leu. Ulterior, peste câteva zile, automobilul procurat a fost restituit parcării pe motivul defecțiunii de motor, iar, parcarea a restituit banii primiți pentru automobil.

Eugeniu Pavalachi a relatat că aproximativ peste 6 luni, au început apelurile din partea Nataliei Botnari cu solicitarea restituirii sumei de 2025 de euro, la care i-a comunicat că automobilul a fost restituit la parcare, iar pe dumneaei nu o cunoaște și nu a primit nimic de la aceasta, însă, Natalia Botnari insistă că nu cunoaște despre ce fel de parcare vorbește și trebuie să îi restituie banii împrumutați.

Consideră că, contractul de împrumut este lovit de nulitate, deoarece nu a văzut-o niciodată pe Natalia Botnari și bani de la aceasta nu a primit. Prin urmare, în temeiul art. 221 alin. (1) din Codul civil, contractul este fictiv, încheiat fără intenția de a produce efecte juridice.

A mai specificat că Natalia Botnari nu a făcut dovada îndeplinirii întocmai a obligațiilor contractuale impuse prin contractul de împrumut din 10 ianuarie 2018, precum și transmiterea sumei de 2025 de euro, respectiv, nu poate pretinde la restituirea acestei sume în temeiul contractului dat. Or, condiția specifică a contractului de împrumut ce ar demonstra existența unei obligații valabile este transmiterea de către Natalia Botnari și primirea de către dânsul a sumei solicitate, fapt ce nu rezultă, însă, din conținutul contractului de împrumut, circumstanță care nu a fost demonstrată nici prin probe. Contractul de împrumut nu conține date privitor la faptul dacă au fost transmiși banii, cui au fost transmiși și când.

Astfel, Eugeniu Pavalachi a specificat că doar semnarea contractului de împrumut, fără a exista dovada transmiterii mijloacelor bănești nu demonstrează și existența

raporturilor juridice între părți, care ar permite admiterea acțiunii cu privire la încasarea sumei.

A solicitat constatarea nulității contractului de împrumut din 10 ianuarie 2018 și încasarea din contul Nataliei Botnari a taxei de stat în mărime de 1700 de lei.

Prin hotărârea din 22 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, acțiunea depusă de Natalia Botnari a fost admisă integral și s-a încasat de la Eugeniu Pavalachi în beneficiul Nataliei Botnari suma de 2025 de euro cu titlu de datorie, suma de 780,88 de euro cu titlu de dobândă de întârziere și suma de 1823,40 de euro cu titlu de penalitate sau echivalentul în lei moldovenești la momentul executării, suma de 9200 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică și 2420 de lei - cheltuieli de achitare a taxei de stat la depunerea acțiunii. Acțiunea reconvențională înaintată de Eugeniu Pavalachi a fost respinsă ca neîntemeiată.

La 21 martie 2019, Eugeniu Pavalachi a declarat apel împotriva hotărârii instanței de fond, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii din 22 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani și emiterea unei noi hotărâri, prin care acțiunea reconvențională să fie admisă, iar, acțiunea inițială să fie respinsă.

Prin decizia din 26 septembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de Eugeniu Pavalachi și a fost menținută hotărârea din 22 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

Prin decizia din 21 octombrie 2020 a Curții Supreme de Justiție, a fost admis recursul declarat de Eugeniu Pavalachi și a fost casată decizia din 26 septembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, cu remiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Prin decizia din 29 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost admis apelul declarat de Eugeniu Pavalachi și a fost casată hotărârea din 22 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, fiind emisă o hotărâre nouă, prin care acțiunea depusă de Natalia Botnari a fost respinsă, iar, acțiunea reconvențională înaintată de Eugeniu Pavalachi a fost admisă, cu anularea contractului de împrumut din 10 ianuarie 2018, încheiat între Botnari Natalia și Pavalachi Eugeniu. Totodată, s-a încasat din contul Nataliei Botnari în beneficiul lui Pavalachi Eugeniu cheltuielile de judecată în sumă de 5300 de lei.

La data de 12 noiembrie 2021 Natalia Botnari, reprezentată de avocatul Mihail Eșanu, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului s-a invocat că instanța de apel a interpretat în mod eronat legea și a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată.

Reprezentantul recurentei a indicat că, potrivit pct. 1 din contractul de împrumut, banii au fost transmiși intimatului odată cu semnarea contractului. Suma de bani care a fost acordată cu împrumut, a fost destinată pentru procurarea autovehiculului de model Mazda CX7, care aparținea unei terțe persoane. După transmiterea banilor de către Botnari Natalia, Pavalachi Eugeniu a primit în posesie autovehiculul, fapt confirmat

însuși de către ultimul în cererea de apel. Astfel, dacă banii nu ar fi fost primiți cu împrumut de către intimat, acesta nu ar fi intrat în posesia autovehiculului.

A susținut că la 12 ianuarie 2018, Pavalachi Eugeniu a achitat parțial recurentei suma datorată și anume, 800 de euro.

A menționat că instanța de apel eronat a concluzionat că, contractul nu produce efecte juridice deoarece nu este semnat de către Botnari Natalia, deoarece contractul care se află la intimat este semnat de către ambele părți și doar exemplarul ce se afla la recurentă nu era semnat de către aceasta, iar, faptul că exemplarul dat a fost semnat deja când a apărut litigiul, nu contravine niciunei norme legale sau bunelor moravuri.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la data de 29 iunie 2021.

Decizia motivată a instanței de apel a fost expediată la adresa electronică a avocatului Mihail Eșanu la 14 septembrie 2021 (f.d. 166).

Astfel, recursul, declarat la 12 noiembrie 2021, este în termen.

La data de 24 noiembrie 2021, copia recursului a fost expediată în adresa intimatului Eugeniu Pavalachi (f.d. 177, 179-180), cu înștiințarea despre depunerea referinței, însă, intimatul nu și-a valorificat dreptul respectiv.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 19 ianuarie 2022 a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi respins cu menținerea deciziei instanței de apel, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și, după caz, hotărârea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

Din materialele dosarului rezultă că potrivit contractului de împrumut din 10 ianuarie 2018, Botnari Natalia acordă cu împrumut lui Pavalachi Eugeniu suma de 2858 de euro, fără dobândă pe o perioadă de o zi, cu scadența finală la 11 ianuarie 2018 (f.d. 9-10, 153-154).

Conform pct. 8 din contract, dacă împrumutatul nu va restitui banii împrumutați în termen, el va fi obligat să plătească împrumutătorului o penalitate în mărime de 0,5% din suma restantă pentru fiecare zi de întârziere.

La 17 septembrie 2018, Botnari Natalia a expediat în adresa lui Pavalachi Eugeniu somație, prin care a solicitat achitarea sumei datorate în mărime de 2025 de

euro și a penalității în mărime de 1822,50 de euro, în decurs de 5 zile calendaristice din momentul primirii somației (f.d. 13-14).

Plicul expediat în adresa lui Pavalachi Eugeniu a fost restituit expeditorului cu mențiunea „nereclamat” (f.d. 15).

Înaintând prezenta cerere de chemare în judecată, Natalia Botnari a solicitat încasarea de la Eugeniu Pavalachi în beneficiul său a datoriei în sumă de 2025 de euro, dobânzii de întârziere - 270,88 de euro, penalității - 1823,40 de euro, taxei de stat - 2420,34 de lei și cheltuielilor de asistență juridică - 9200 de lei.

Eugeniu Pavalachi a înaintat acțiune reconvențională, solicitând constatarea nulității contractului de împrumut din 10 ianuarie 2018 și încasarea din contul Nataliei Botnari în beneficiul său a taxei de stat în mărime de 1700 de lei.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia temeiniciei integrale a acțiunii și a încasat de la Eugeniu Pavalachi în beneficiul Nataliei Botnari suma de 2025 de euro cu titlu de datorie, suma de 780,88 de euro cu titlu de dobândă de întârziere și suma de 1 823,40 de euro cu titlu de penalitate sau echivalentul în lei moldovenești la momentul executării, suma de 9200 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică și 2420 de lei - cheltuieli de achitare a taxei de stat la depunerea acțiunii, acțiunea reconvențională înaintată de Eugeniu Pavalachi fiind respinsă ca neîntemeiată.

Ulterior, instanța de apel, fiind investită cu judecarea apelului declarat de Eugeniu Pavalachi, a ajuns la concluzia temeiniciei acestuia și a casat hotărârea primei instanțe, fiind pronunțată o hotărâre nouă, prin care acțiunea depusă de Natalia Botnari a fost respinsă, iar, acțiunea reconvențională înaintată de Eugeniu Pavalachi a fost admisă, cu anularea contractului de împrumut din 10 ianuarie 2018, încheiat între Botnari Natalia și Pavalachi Eugeniu și încasarea din contul Nataliei Botnari în beneficiul lui Pavalachi Eugeniu a cheltuielilor de judecată în sumă de 5300 de lei.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, analizând materialele anexate la dosar, în coraport cu legislația în vigoare ce guvernează raportul litigios, constată că soluția instanței de apel este corectă.

Conform art. 217 din Codul civil (redacția până la 01 martie 2019), nulitatea absolută a actului juridic poate fi invocată de orice persoană care are un interes născut și actual. Instanța de judecată o invocă din oficiu. Nulitatea absolută nu poate fi înlăturată prin confirmarea de către părți a actului lovit de nulitate. Acțiunea în constatare a nulității absolute este imprescriptibilă.

Conform art. 221 alin. (1) din Codul civil (redacția până la 01 martie 2019), actul juridic încheiat fără intenția de a produce efecte juridice (actul juridic fictiv) este nul.

Potrivit art. 867 din Codul civil (redacția până la 01 martie 2019), prin contractul de împrumut o parte (împrumutător) se obligă să dea în proprietate celeilalte părți (împrumutatul) bani sau alte bunuri fungibile, iar aceasta se obligă să restituie banii în aceeași sumă sau bunuri de același gen, calitate și cantitate la expirarea termenului pentru care i-au fost date. Contractul de împrumut este gratuit dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Se reține că, actele juridice fictive au menirea să creeze o aparență juridică pentru terți și implică o neconcordanță intenționată între voința reală și voința declarată și această neconcordanță are ca scop amăgirea terților.

Actul juridic încheiat fără intenția de a produce efecte juridice (actul juridic fictiv) este lovit de nulitate absolută, deoarece în cazul acestui act lipsește unul din elementele definitorii ale actului juridic consfințit în art. 195 din Codul civil – intenția de a da naștere, modifica, sau stinge drepturi și obligații civile.

Manifestarea de voință în cazul actului juridic fictiv este falsă și are ca scop inducerea în eroare a altor persoane, creând aparența existenței actului juridic în realitate.

Raportând prevederile legale la materialele cauzei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că este întemeiată concluzia instanței de apel privind caracterul fictiv al contractului de împrumut din 10 ianuarie 2018 încheiat între Botnari Natalia și Pavalachi Eugeniu, din următoarele motive.

În susținerea acțiunii reconvenționale, Pavalachi Eugeniu a invocat că de fapt, la data de 10 ianuarie 2018 a procurat un automobil de la o parcare de vânzări auto din mun. Chișinău, str. Alba Iulia, 75/18. La procurarea automobilului a semnat un contract de împrumut pe termen de 1 zi cu Botnari Natalia, pe care nu a văzut-o niciodată, nu a fost prezentă la semnarea actului juridic și de la care nu a primit nicio sumă de bani. Ulterior, peste câteva zile, automobilul procurat a fost restituit parcării din motivul unor defecțiuni, iar, parcare a restituit banii primiți pentru automobil.

Instanța de recurs reține că, contractul de împrumut reprezintă un acord conform căruia împrumutătorul se obligă să dea în proprietate împrumutatului bani sau alte bunuri fungibile, iar, ultimul se obligă să restituie aceeași sumă de bani sau bunuri de același gen, calitate sau cantitate.

În speță, însă, Botnari Natalia nu a făcut dovada transmiterii sumei de 2825 de euro cu titlu de împrumut lui Pavalachi Eugeniu, în conținutul contractului de împrumut din 10 ianuarie 2018 nefiind indicate date cu privire la faptul dacă au fost transmiși banii și când au fost transmiși, fapt ce denotă că actul juridic a fost încheiat fără intenția de a produce efecte juridice.

Circumstanțele invocate de către Pavalachi Eugeniu precum că Botnari Natalia nu a fost prezentă la semnarea contractului și nu l-a semnat, se confirmă prin faptul că fotocopia contractului respectiv a fost anexat de către ultima la cererea de chemare în judecată fără a fi semnat de aceasta, semnătura originală fiind aplicată după xeroxarea contractului.

Contractul de împrumut din 10 ianuarie 2018 cu semnăturile originale ale ambelor părți, prezentat abia la etapa rejudecării cauzei în instanța de apel, adică la 29 iunie 2021, denotă că actul juridic nu a fost semnat de Botnari Natalia la 10 ianuarie 2018, dar ulterior scadenței împrumutului.

Prin urmare, deși la materialele dosarului a fost anexat contractul de împrumut din 10 ianuarie 2018, prin care Botnari Natalia s-a obligat să acorde un împrumut în sumă

de 2825 euro, fără dobândă, pe termen de 1 zi, iar, Pavalachi Eugeniu s-a obligat să îl primească și să îl restituie la 11 ianuarie 2018, totuși, acesta nu justifică realitatea unei asemenea convenții, contractul de împrumut fiind încheiat fără intenția de a produce efecte juridice. Botnari Natalia nu a combătut argumentul lui Pavalachi Eugeniu precum că nu se cunosc, nu au negociat vreun contract și că la 11 ianuarie 2018 i-a transmis banii împrumutați, precum nici nu a demonstrat că intimatul i-ar fi întors careva sume. Mai mult ca atât, în cererea de chemare în judecată Botnari Natalia a indicat că contractul de împrumut a fost încheiat la 12 octombrie 2017 cu un termen de scadență până la 11 ianuarie 2018, cu achitarea ratelor stabilite, deși instanței i-a prezentat un contract din 10 ianuarie 2018 cu termen de scadență o zi. Toate aceste circumstanțe cumulate demonstrează caracterul fictiv al contractului din 10 ianuarie 2018.

În circumstanțele expuse, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră întemeiată concluzia instanței de apel cu privire la respingerea acțiunii inițiale depusă de Botnari Natalia și admiterea acțiunii reconvenționale înaintată de Pavalachi Eugeniu, cu anularea contractului de împrumut din 10 ianuarie 2018, încheiat între Botnari Natalia și Pavalachi Eugeniu și încasarea din contul Nataliei Botnari în beneficiul lui Pavalachi Eugeniu a taxei de stat în sumă totală de 5300 de lei, achitată de către ultimul în instanța de fond, apel și recurs, în conformitate cu 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

Instanța de recurs a observat din oficiu că, cauza a fost examinată de prima instanță în procedura cererilor cu valoare redusă, contrar prevederilor art. 276³ alin. (3) din Codul de procedură civilă, care stipulează că pârâtul poate depune o cerere reconvențională în condițiile art. 172 și 173 doar dacă valoarea acțiunii reconvenționale nu depășește valoarea admisibilă și condițiile legale de exercitare a cererii inițiale cu valoare redusă. Din coroborarea art. 276² alin. (1) și art. 276³ alin. (3) propoziția a doua, rezultă că acțiunea reconvențională în procedura cererilor cu valoare redusă poate avea ca obiect doar încasarea sumei ce nu depășește valoarea admisibilă pentru cererile cu valoare redusă, pe când în speță prin acțiunea reconvențională, Eugeniu Pavalachi a solicitat constatarea nulității actului juridic, acțiune care poate fi judecată doar în procedură contencioasă în ordine generală.

Acest neajuns a fost remediat de către Curtea de Apel Chișinău, care, în două seturi de proceduri a judecat cauza în ordine generală, inclusiv după remiterea cauzei la rejudecare de către Curtea Supremă de Justiție. Deși la dosar lipsește o încheiere motivată prin care să fie dispusă examinarea cauzei în ordine generală, acest fapt nu diminuează legalitatea hotărârii adoptate și nu a condus la restrângerea drepturilor participanților la proces. Dimpotrivă, părților li s-a asigurat dreptul la un proces echitabil prin a participa în ședință publică, în contradictoriu, cu respectarea prevederilor art. 376 - 384 din Codul de procedură civilă și dispozițiile de procedură aplicabile în prima instanță, cu oferirea unei căi de atac. Părțile în ambele seturi de proceduri au beneficiat de aceste drepturi, în special reclamanta a contestat cu recurs decizia din 29 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău.

Din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul și a menține decizia instanței de apel.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se respinge recursul declarat de Natalia Botnari, reprezentată de avocatul Mihail Eșanu.

Se menține decizia din 29 iunie 2021 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Natalia Botnari împotriva lui Eugeniu Pavalachi cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere, penalității, cheltuielilor de judecată și cererea reconvențională depusă de Eugeniu Pavalachi împotriva Nataliei Botnari cu privire la constatarea nulității contractului de împrumut.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Maria Ghervas

judecătorii

Nina Vascan

Victor Burduh

Aliona Miron

Mariana Pitic